

A FESZTIVÁLTURIZMUS NÉMET NEMZETISÉGI KARAKTERE A DÉL-DUNÁNTÚLON

SZEIDL KLAUDIA¹

Összefoglalás

A nemzetközi trendekhez igazodva hazánk turisztikai kínálatában is kiemelkedő szerepet töltenek be a fesztiválok. A turizmusban kiéleződött versenyhelyzetben egyre nagyobb szükség van olyan eseményekre, programokra, amelyek a kulturális élet egy-egy speciális területére koncentrálnak. A dél-dunántúli régió rendkívül színes fesztiválkínálatában sajátos csoportot képviselnek a magyarországi német nemzetiség kultúrájához és hagyományaihoz kötődő események, amely elsősorban azzal indokolható, hogy a régió egybe esik hazánk legnagyobb német lakta tájegységével, a Schwäbische Türkei területével. A nemzetiség rövid történeti áttekintését követően esettanulmányok formájában bemutatásra kerülnek a térség legnagyobb vallási, bor- és gasztronómiai, népi mesterség, folklór fesztiválja és a nemzetiségi identitást erősítő nemzetiségi napok.

Kulcsszavak

Dél-Dunántúl, fesztivál, német nemzetiség, tradíció

Summary

Orienting to the international trends the festivals play an outstanding role in tourism supply of Hungary. In the accentuated competition in tourism there is an increasing need for such events and programs which concentrate on some special areas of cultural life. In the extremely varied supply of the South Transdanubian region the festivals related to German nationality's culture form a specific group. This region overlaps with Schwäbische Türkei which is the biggest landscape of people who belong to German nationality. After the overview of the German nationality the case studies concentrate on the nationality days which is decisive in the area's religion, wine and gastronomy and folklore.

Key words

festival, nationality, South Transdanubia, tradition,

¹ Phd- hallgató, Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Földtudományok Doktori Iskola, klau05@gamma.ttk.pte.hu

Bevezetés

Az emberiség életében a kezdetektől fogva fontos szerepet töltenek be az ünnepek, amelyek eleinte egy-egy vad elejtéséhez kapcsolódtak, majd a középkorban megjelentek az első fesztiválok, melyek elsősorban a mezőgazdasági terményáldással, vallással és a különböző népcsoportok kultúrájával összefüggő események voltak (Smith 2009). A XIX. században a mai értelemben vett fesztiválok valóban művészeti ünnepek voltak és témájukat tekintve csupán egy-egy műfajra terjedtek ki. Az évtizedek múlásával a fesztivál, mint művészeti esemény fogalma felhígult, főként a fogyasztó trendek változásainak hatására (Kundi 2014). A nemzetközi trendekhez igazodva Magyarországon is egyre népszerűbb a fesztiválturizmus. Egy-egy kulturális fesztivál, rendezvény önmagában is jelenthet turisztikai vonzerőt, de a turizmusban kiéleződött versenyhelyzetben egyre nagyobb szükség van olyan eseményekre, programokra, amelyek a kulturális élet egy-egy speciális területére koncentrálnak.

A dél-dunántúli régió sokrétű fesztiválkínálatának egyik ilyen speciális eleme a nemzetiségek értékéikre, hagyományaira és népszokásaira épülő kulturális események. A három megyét átölelő régióban sajátos csoportot képvisel a német nemzetiség, hiszen Baranya, Tolna és Somogy megye keleti része egybe esik hazánk legnagyobb német lakta tájegységével, a Schwäbische Türkei területével. Az itt élő német nemzetiség máig megőrzött hagyományai, népszokásai nagymértékben hozzájárulnak a régió és egyben Magyarország kulturális és társadalmi sokszínűségéhez. Fontos megjegyezni, hogy a kutatás csupán a Dél-Dunántúlra, mint idegenforgalmi régióra vonatkozik, ezért a vizsgálat a Balaton déli partjára és annak háttér településeire nem terjedt ki. A tanulmány keretében áttekintésre kerülnek a régió azon német nemzetiséghez szorosan kapcsolódó fesztiváljai, amelyek középpontjában egy-egy sváb hagyomány, mesterség, ételkülönlegesség és az identitástudat megőrzése áll.

Kutatás módszere

A kutatási téma sokoldalú megközelítéséből adódóan számos adatgyűjtési módszer került alkalmazásra. Szekunder forrásvizsgálatként meg kell említeni a térség német nemzetiség történetével foglalkozó geográfusok, történészek és politológusok tanulmányainak áttekintését valamint a Központi Statisztikai Hivatal (továbbiakban KSH) népszámlálási adattábláiból összeállított régiós statisztikai adatbázist. A primer kutatás során az esettanulmányokban szereplő tematikus fesztiválok kerültek az előtérbe. Mélyinterjúk készültek a fesztiválok szervezőivel és segítőivel, melynek segítségével pontosabb képek kaptam az eseményről illetve annak szervezési és lebonyolítási hátteréről. Az interjúkon felül terepi bejárás is hozzájárult a vizsgálat eredményességéhez.

Eredmények

Történeti áttekintés

Hazánkban a 2011-es népszámlálás szerint 13 – törvényben is elismert – nemzetiség él. „A nemzetiség fogalma különböző módon jelenik meg Nyugat- és Kelet- Európában. Nyugaton alapvetően állampolgárságot jelent, ugyanakkor Kelet- és Közép-Európában mint nemzeti kisebbség értendő, azaz az adott ország területén élő, de nem a többséghez (névadó nemzet) tartozó egyének csoportjáról van szó” (Becsei 2007, 285). A legfrissebb népszámlálási adatok szerint hazánk második legnagyobb létszámú nemzetisége a német, az összlakosság 1,9%-a azaz közel 186 ezer ember vallotta magát németnek (KSH 2011). A mai Magyarország területén élő német nyelvű népcsoportot összefoglaló néven „sváboknak” (Donauschwaben) nevezzük. A magyarországi svábok alkotják a magyarországi németek (Ungarndeutsche) zömét. A sváb kifejezés egyfajta gyűjtőnév, hiszen azokat a németeket is így nevezzük, akik nem a Svábföldről – Schwabenből, Württembergből – származnak. Mit is jelent pontosan a Schwäbische Türkei kifejezés? Így nevezik hazánk legnagyobb egybefüggő német lakta tájegységét, amely átfogja a Duna - Dráva - közének déli részén elterülő német bevándorlási zónát. A tájegység Baranya,

Tolna és Somogy megyére terjed ki. A Schwäbische Türkei, azaz a Sváb-Törökország kifejezés egyesek szerint a XVIII. században honosodott meg Magyarországon. Eredetileg csak Baranya megye németek által lakott területeit jelölte, majd az I. világháború után az itt lakó németek így nevezték el az egész etnikai szigetet (Fehér 1981).

A Dél-Dunántúl a török hódoltság ideje alatt súlyos népességvesztést szenvedett el, amely erőteljes lakosság hiányt okozott. Az 1722-23. évi magyarországi országgyűlés határozatban elrendelte az elnéptelenedett területek szervezett betelepítését, amely elősegítette a Németország túlnépesedett vidékeiről Európa gyér népességű keleti területei felé áramlását (Tilkovszky 1997). A 18. században történő szervezett betelepítés során három fázisban érkeztek a kihalt déli országrészre a német telepesek. A III. Károly, Mária Terézia, majd II. József uralkodása idején összesen mintegy 110 ezer német lelte meg új hazáját országunkban (Tilkovszky 1997). A „Nagy Schwabenzug” néven emlegetett népességgyarapodást Bellér (1981) szavaival összegezném, miszerint a XVIII. századi német telepítéseknek legfontosabb eredménye a hazai németiség legdúsabb ágának, az ún. „sváb” népnek kialakulása. A hazai sváb nép nem a németországi svábságnak magyar földbe átültetett s régi népi öntudatát itt is megőrző ága, hanem egy teljesen új népfajta, mely jellegzetes gazdasági, társadalmi, kulturális arculatát, sőt nyelvjárási sajátosságait is Magyarországon kapta. Az állam által irányított betelepítés lehetővé tette, hogy a régióban olyan homogén sváb településtömbök jöjjenek létre, ahol a német lakosság aránya meghaladja az 50%-ot. Az 1941-es népszámlálás alkalmával a Schwäbische Türkei 178 076 lakosa vallotta magát német nemzetiségűnek. Megyei lebontásban: Baranya megye 95 319 fő, Tolna megye 71 926 fő, Somogy megye 10 831 fő (KSH népszámlálás 1941). A II. Világháborút követő németiségért kollektív büntetés és megtorlási intézkedések drasztikusan érintették a megyék sváb lakosait, melynek az első lépése a „málenkij robot” néven ismert kényszermunkára való elhurcolás volt (Zielbauer 1990). Ezt követően a 1946-48 között zajló kitelepítés megtizedelte a régió német ajkú lakosságát. A politikai események miatt több ezer német lakos kényszerült elhagyni otthonát (Manherz 1998). A XX. század második felében Dél-Dunántúlon élő németek valódi létszámát nehéz megállapítani. Ennek elsődleges oka, hogy a kitelepítések során az 1941-es népszámlálás nemzetiségi adatait is felhasználták. Az emberek féltek az esetleges újbóli megtorlásoktól, ezért nem vallották be nemzetiségi hovatartozásukat. Az 1960-1990 közötti időszakban a német anyanyelvű lakosság száma fokozaton csökken, amely a gyors olykor erőszakos asszimilációval magyarázható (1. táblázat).

1. táblázat: A Dél-Dunántúl német nemzetiségének alakulása 1960-2011 között

	Baranya megye		Tolna megye		Somogy megye	
	Németek anyanyelv alapján (fő)	Németek nemzetiség alapján (fő)	Németek anyanyelv alapján (fő)	Németek nemzetiség alapján (fő)	Németek anyanyelv alapján (fő)	Németek nemzetiség alapján (fő)
1960	17 249	1 610	7 595	1 242	705	239
1970	14 023	-	3 264	-	284	-
1980	11 753	3 366	3 628	1 130	360	148
1990	14 054	10 523	4 193	2 912	458	424
2001	10 478	14 204	3 797	6 658	704	965
2011	8 726	22 150	2 812	10 195	1 648	3 039

Forrás: KSH népszámlálás 2011.

Az ezredfordulót követően megyei rangsort még mindig Baranya vezet, ahol a lakosság 6,7%-a vallotta magát németnek. Második helyen Tolna megye áll 5,2%-os német képviselettel, a harmadik pedig Somogy megye, ahol csupán a lakosság 1,7%-a tartja magát német nemzetiségűnek (KSH 2014). A rendszerváltástól a németek létszáma növekvő tendenciát mutat. A folyamatban a politikai intézkedések (nemzetiségi önkormányzatok megalakulása) és a kulturális fellendülés (civilszervezetek létrehozása) egyaránt szerepet játszik. A Dél-Dunántúl, mint turisztikai régióban a legtöbb társadalmi szerveződés Baranya megyében működik, melyek közül a legkiemelkedőbb a Lenau Ház és a Magyarországi Német Hagyományok Ápolása Alapítvány. Pécsen működik a Magyar Rádió részeként a német nemzetiségi rádió szerkesztősége, továbbá a városban készül a Magyar Televízió országos sugárzású német nemzetiségi televíziós magazinműsora az Unser Bildschirm. Tolna megye büszkesége az országban egyedülálló német nyelvű színház, Deutsche Bühne Ungarn. A szekszárdi társulat feladata a német anyanyelv ápolás és a kulturális értékek megőrzése, illetve az egyetemes kultúra közvetítése. A térségben működő szervezetek munkája és aktivitása is mutatja, hogy a Sváb-Törökországgént említett terület a hazai németiség egyik központja.

Esettanulmányok

Következőekben részletesen elemzem a Dél-Dunántúl azon német nemzetiséghez szorosan kapcsolódó fesztiváljait, amelyek középpontjában egy-egy sváb hagyomány, mesterség, ételkülönlegesség és az identitástudat megőrzése áll. Az esettanulmányok kiválasztása az alábbi szempontok alapján történt:

- ✓ a fesztivál az elmúlt 5 évben rendszeresen megrendezésre került
- ✓ a fesztivál témája szorosan kapcsolódik a német nemzetiség értékeihez
- ✓ a fesztivál főattrakciója egyedi értéket képvisel
- ✓ a fesztivál minimum régiós hatókörrel rendelkezik
- ✓ a fesztivál programkínálata több célcsoport számára is vonzó legyen

A kritériumoknak megfelelő fesztiválokat témájuk szerint kategóriákba soroltam, amelyek közül a legnépszerűbb rendezvények kerültek elemzésre (2. táblázat).

2. táblázat: Esettanulmányokban szereplő fesztiválok

Kategória	Fesztivál neve	Település
Mesterség	Országos Képfestő Fesztivál	Nagynyárád
Bor	Magyarországi Németek Országos Borversenye	Mecseknádasd
Gasztronómia	Gőzgombóc Fesztivál	Geresdlak
Identitástudat erősítése	Sommerfest	Bonyhád

Országos Képfestő Fesztivál - Nagynyárád

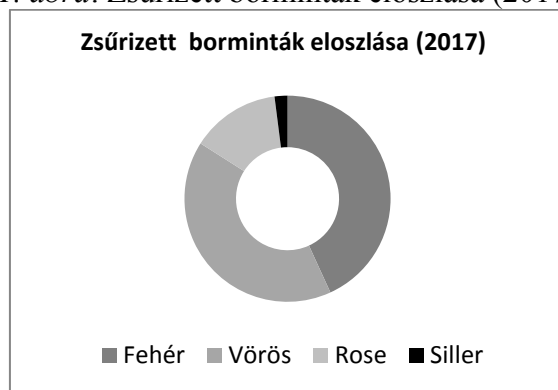
Egy igazi kis sváb faluban mindig is nagy becsben tartották a német nemzetiség hagyományait és szokásait. Nagynyárád esetében a kulturális élet alapját az etnikai összetételnek köszönhetően, elsősorban a nemzetiségi hagyományok életben tartó népművészeti tevékenységek szolgáltatják (Ginzer – Kékesi 2010). Baranya megye dél-keleti részén elterülő település egyik legnagyobb turisztikai attrakciója egy ősi mesterséghez, a képfestészethez kapcsolódik, hiszen itt élt és munkálkodott Sárdi János (1920-2017), a magyarországi képfestészet egyik ikonikus alakja. Nagynyárád a képfestés tradicionális mestersége révén mára országos hírnévre tett szert, mely egyben a település védjegyévé is vált. Sárdi János képfestő mester munkássága előtt tisztelegve 1999 óta minden év júliusában megrendezik az *Országos Képfestő Fesztivált*. A kétnapos esemény elsődleges célja az ősi képfestő mesterség, valamint a képfestő textília felhasználási lehetőségeinek a bemutatása. Sárdi János bácsi javaslatára a szervezők (Nagynyárádi Német Önkormányzat, Német Baráti Kör) felkeresték az ország képfestő mestereit, akik mind a kilencen évről-évre bemutatják termékeiket. Az immáron 18. alkalommal megrendezett fesztivál egyik fénypontja a Képfestő Kiállítás megnyitása, ahol az ide látogató vendégek megcsodálhatják a képfestő kelméből készült ruhadarabokat, asztalterítőket, ágytakarókat, használati tárgyakat és lakás dekorációkat. A kiállítás palettája időben és térben is nagyon színes, hiszen az összes élő és működő képfestő műhely anyaga megismerhető és a pápai múzeumnak köszönhetően régi, már nem élő mesterek legszebb alkotásait is megtekinthetik a vendégek. A megnyitót követően a hagyományörző csoportoké a főszerep. A szervezők igyekeznek minden évben úgy összeállítani a programkínálatot, hogy az ide érkező vendégek minden korosztálya megtalálja a számára érdekes programot. A folklór műsor keretében elsősorban a német hagyományokat elevenítik fel a színpadon a helyi és a környékbéli kultúracsoporthok. Az első napot a hagyományos svábbal zárja. A második napi program a reggeli zenésbresztővel indul, majd az ünnepi szentmise következik. A délután folyamán a szervezők mindig valami újdonsággal készülnek. Az elmúlt években volt már pl.: Országos Sváb Szépségverseny, Mazsorett verseny, Branauer Stimmungsparade, Operett Gála és Egybesült Főző Fesztivál. A fesztivál ideje alatt kezdetben Sárdi János bácsi, majd unokája, Auth Andor vezetésével a látogatók körbe járhatják a képfestő műhelyt, megismerhetik a több száz mintát, a régi szerszámokat és a munkafolyamat főbb lépéseit. A távoli vidékekről érkező vendégek a sok élmény közben rácsodálkozhatnak egy nagy hagyományú kézműves mesterség, a képfestészet múltjára, termékeire és szerencsére a ma is élő értékeire. A több száz vendéget megmozgató fesztivál lehetőséget nyújt a nagynyárádi értékek bemutatására és egyfajta figyelem felhívás is, hiszen egy ilyen ősi mesterség megóvásával gazdagíthatjuk nemzetünk kultúráját.

Magyarországi Németek Országos Borversenye – Mecseknádasd

A nemzetiséghez tartozó kultúra, a szőlőművelés jelentős szerepet tölt be a hazai németiség életében. A több generáción átöröklődött mesterség meghozta gyümölcsét, hiszen 2017 tavaszán immáron 10. alkalommal rendezték meg a *Magyarországi Németek Országos Borversenyét* Mecseknádasdon. A Mecsek keleti lábainál fekvő településen már közel három évtizedes hagyományra visszatekintő megmérettetésen kezdetben a helyi és környékbéli borászok minősítették boraikat, majd a Magyarországi Németek Országos Önkormányzat

támogatásával országos szintre emelték az eseményt. A „Magyarországi Németek Bora” cím elnyerése évről évre egyre népszerűbb és rangosabb lett, amelyet a beküldött borminták számának növekedése is igazol. A korábbi évhez képest a jubileumra +10%, összesen 643 borminta érkezett az ország számtalan borvidékéről és neves bortermelőitől. A személyesen vagy postai úton beérkező mintákat sorszámmal látják el és ezt követően kerül a szakavatott zsűri elé. A borminták eloszlását tekintve a legnagyobb arányban a fehér borok vannak, amelyek a borminták 43%-át adják (1. ábra). Az utóbbi években ismét megjelent a siller bor. A speciális technológiával előállított nedű a magyarországi németek hagyományos mindennapi bora volt, amit régebben előszeretettel fogyasztottak a dolgozó hétköznapokban. A zsűri különböző szempontok szerint 2 napon át értékeli a mintákat, majd a „csúcs-zsűri” véglegesíti a minősítéseket.

1. ábra: Zsűrizett borminták eloszlása (2017)

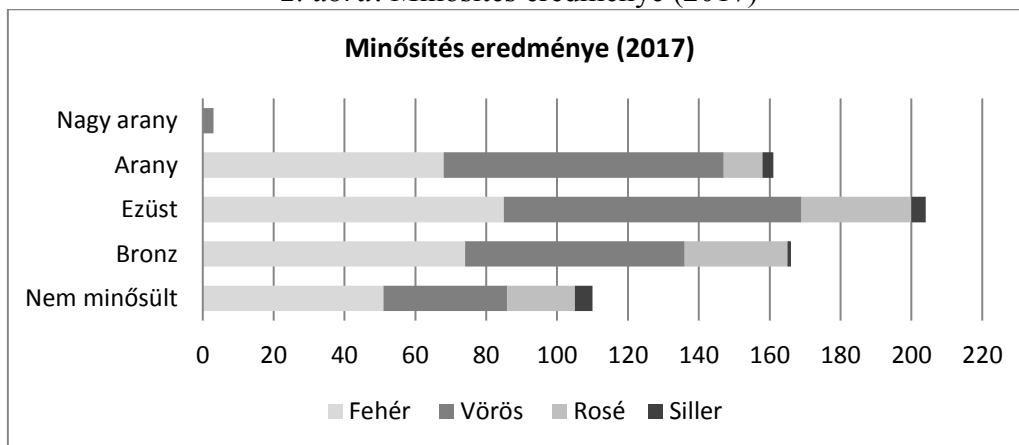


Szerk: Szeidl K.

Forrás: Mecseknádasd Szőlő- és Bortermelők Egyesülete

A 2. számú ábrán látható a 2017-es eredmény, miszerint a nagy arany minősítéssel 3 vörös bort díjaztak, a legtöbb arany minősítést ugyancsak a vörös borok között osztották ki. A borok közel 35%-a ezüst minősítést kapott, ahol már szép számmal megjelentek a rosé és a siller borok is. A bronz kategóriában összesen 166 bort soroltak.

2. ábra: Minősítés eredménye (2017)



Szerk: Szeidl K.

Forrás: Mecseknádasd Szőlő- és Bortermelők Egyesülete

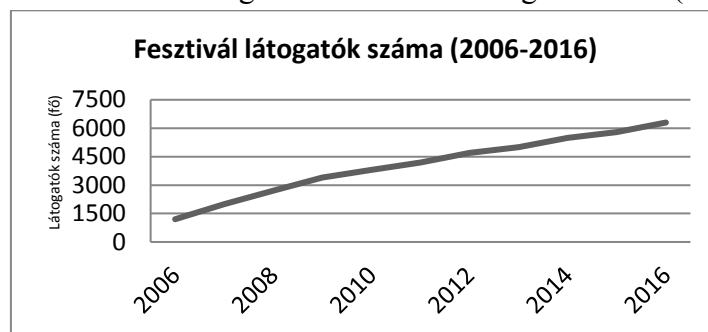
Az ünnepélyes díjátadón a köszöntéseket követően a kulturális műsor keretében bemutatkoznak a helyi és környékbeli hagyományőrző csoportok, majd következik az oklevelek átadása. A nap fénypontja a „Magyarországi Németek Fehér/Rosé/Vörösborra” cím kihirdetése. Az évek folyamán igazi fesztivállá nőtte ki magát a rendezvény, hiszen a borászok mellett egyre több látogató érkezik az eseményre, akik megismerhetik a helyi és az ország különféle borvidégeiről

érkező borászok borait és termékeiket. A rendezvény a közös vacsorát követően hagyományos svábbállal zárul, ahol közel 7-800 ember vesz részt.

Geresdlaki Gőzgombóc Fesztivál - Geresdlak

A régió és egyben az ország egyik legrangosabb sváb gasztronómiai rendezvénye a *Geresdlaki Gőzgombóc Fesztivál*, amelyet a helyi polgármester kezdeményezésre 2006 ősze óta minden év októberében megrendeznek. A fesztivál elsődleges célja a „helyi sváb csoda” – ahogy a helybeliek nevezik – megismertetése, elkészítésének bemutatása és egyfajta figyelemfelhívás a település kulturális sokszínűségére. A gőzgombóc (Hefenknödel) a német származásúak, de különösen a baranyai sváb lakosság körében mindmáig igen népszerű, az egykori hazából származó ételkülönlegesség (Horváth et al. 2016). A fesztivál a falu központjában felállított 5 sørsátorban zajlik, ahol a szervezők tematikus programokkal várják a vendégeket. Már kora délelőtt kezdetét veszi a munka a főző sátrakban, általában 25-30 csapat tagjai, kicsik és nagyok, idősek és fiatalok, asszonyok és férfiak együtt gyúrnák a tésztát, „csomózzák” a gombócokat és díszítik az asztalokat a szebbnél szebb étkészletekkel. Az asztalokon fellelhető a gombóc elkészítésének szinte az összes fajtája, amit a zsűri tagjai az évek alatt jól bevált szempontok alapján pontoznak és értékelnek. Minden évben a legnagyobb sláger a káposztás gőzgombóc, de sokan kedvelik sós verziót is, amit egytálételek mellé fogyaszthatunk. A közönség számára a Községi ház konyhájában készül az ebéd. A koncertsátor színpadán a versennyel egy időben hazai és külföldi (német, osztrák, horvát) együttesek műsorait tekinthetik meg a látogatók. A szervezők fontosnak tartják, hogy a fesztivál programkínálatában a tradíciók mellett olyan elemek is szerepeljenek, amelyek igazodnak a kulturális élet jelenlegi trendjeihez. Az évek során olyan zenekarok és énekesek léptek fel a koncertsátorban (pl.: Neoton Família, Tankcsapda, Punnany Massif), akik önmagában is vonzzák a nagyközönséget, melynek köszönhetően a vendégkör évről-évre egyre gazdagodik. A fesztivál programja a színpadi koncerteket követően a hagyományos svábbállal zárul. A település kiváló testvárosi kapcsolatot ápol három finnországi településsel valamint az ausztriai Grambach városával és az Észak-Magyarországon fekvő Zebegénnyel, akik rendszeresen képviseltetik magukat a rendezvényen (Aubert et al. 2016). A rendezvényen színes kiegészítő programokat is kínálnak, melyek valamennyi korosztály számára kikapcsolódási lehetőséget biztosítanak. A vendégek részére falunézó túrát szerveznek, melynek keretében megtekinthetők a helyi német kultúrát bemutató kiállítások (kiállítások.geresdlak.hu 2017). A településen működő 8 tematikus kiállítás közül a Babamúzeum a legkedveltebb, ahol közel 140 népviseletbe öltöztetett baba látható. A kézművesek utcácskájában a kirakodó vásár mellett a résztvevők megismerkedhetnek olyan népi mesterségekkel, amelyek mára már szinte teljesen feledésbe merültek. A gyerekek számára külön játszósátor van felállítva, ahol animátorok gondoskodnak a kicsik szórakozásáról. A fesztivál népszerűsége folyamatosan növekszik, amit a látogatók számának rohamos növekedése is igazol. A Gőzgombóc fesztivál vonzásköre már évekkal ezelőtt túllépte a régió, sőt mondhatni az országhatárt is. Míg kezdetben 2000 fő vett részt az eseményen, addig a tavalyi jubileumi fesztiválra már több mint 6000 vendég töltötte meg a fesztivál sátraikat (3. ábra). A rendezvény eredményessége a programkínálat mellett az polgármester által vezetett marketing tevékenységnek illetve a közel 120 fős önkéntes csapat munkájának is köszönhető.

3. ábra: A Geresdlaki Gőzgombóc Fesztivál látogató száma (2006-2016)



Szerk: Szeidl K.

Forrás: Geresdlaki Önkormányzat

A fesztivál többlépcsős anyagi forrással rendelkezik. A pénzügyi forrás 3 fő alappillérből épül fel. Az első a pályázati forrás, egész évben folyamatosan nyújtanak be pályázatokat különböző szervezetekhez pl.: Nemzeti Kulturális Alap, Országos Német Önkormányzat, valamint a megye által meghirdetett pályázati lehetőségeket is kihasználják. A második pillér a szponzorációból befolyt összeg. Milliós nagyságrendű támogatásokat kap a fesztivál a nagyobb megyei vállalatoktól pl. részvénytársaságoktól, pénzintézettől (takaréktól). Emellett, természetesen kisebb vállalkozások is támogatják a fesztivált. A harmadik pillér pedig a jegybevételből fakad. A nagyközönség vásárolhat egész napos jegyet, amihez kóstoló jegy is tartozik, valamint esti koncert jegyet (Aubert et al. 2016). A tradíció és az innováció összefonódásának sikerességét is bizonyítja, hogy a tavaly jubileumát ünneplő fesztivál 2011-ben bekerült a Baranya Megyei Értéktárba (kincsesbaranya.hu 2017), valamint 2012-ben elnyerte a Hagyományok – Ízek – Régiók védjegyet.

Sommerfest – Bonyhád

Tolna megye viszonylag újszerű kezdeményezése a Bonyhádon megrendezésre kerülő nemzetiségi találkozó, a *Sommerfest*. A Völgységi „fővárosban” megrendezett Sommerfest egyben Tolna megye Német Napja is, ezzel jelezve, hogy a fesztivál hatóköre az egész megye németségére kiterjed. A szervezők célja egy olyan kötetlen találkozó megszervezése, ahol a sváb kulturális csoportok számára lehetőség nyílik az ismerkedésre, kapcsolatépítésre hazai és külföldi viszonylatban. Az első Sommerfest 2010 augusztusában került megrendezésre, a kezdeti sikerek ösztönző erőként hatottak a Bonyhádi Német Önkormányzat tagjaira, melynek köszönhetően azóta minden második év augusztusában felpezsdítik Bonyhád kulturális életét. A fesztivál – a nagy hőség miatt – a délutáni felvonulással kezdődik, a fellépő kulturális együttesek fúvószenéje és tánc kíséretében felvonulnak a város főutcáján és főterén. A menet a szabadtéri színpadnál ér véget, ahol az érdeklődő vendégsereg izgatottan várja a sváb csoportok műsorát. Rendszerint kb. 16 hagyományörző egyesület kerül meghívásra, akik általában 400 fővel képviselik magukat. A rendezvény célja meghozta gyümölcsét, hiszen a fesztiválra már több visszatérő vendég is érkezik (pl.: Nagymányok, Mórág, Dunaharaszti). A rendezvény egyik fókuszpontjában a testvérvárosi kapcsolat áll. Bonyhád jelenleg 6 testvértelépüléssel áll összekötetésben. A három németországi testvérváros Wernau, Treuchtlingen és Hochheim kulturális együttesei is fellépnek a délután folyamán. Mivel a csoportok különböző területekről érkeznek, ezért a produkció elején vagy végén mindig egy rövid népviseleti bemutatóra kerül sor, ahol a vendégek megismerhetik az adott térségre jellemző ruhadarabokat. A fesztivál ideje alatt a kézművesek utcájában az érdeklődők megtekinthetik egy-egy mesterség portékáit (pl.: népi fajták készítő, cipész, kékfestő, tímár, fafaragó). A kulturális műsort mindig egy közös tánc ház követi, majd svábbállal zárul. A fesztivál ideje alatt egy kiállítást is szerveznek a Városházán, ahol egy németséggel kapcsolatos képzőművész alkotásait mutatják be. A 2016-

os fesztivál keretein belül Ummenhoffer Pál festőművész „Hajós Sváb Paletta” c. kiállítását csodálhatták meg az ide látogatók. A fesztivál főszervezője a Bonyhádi Német Nemzetiségi Önkormányzat, partnere pedig a Tolna Megyei Német Nemzetiségi Önkormányzat és Bonyhád város önkormányzata, azonban a rendezvény szervezési és lebonyolítási munkálatában kiemelkedő szerepe van a Kränzlein Néptánc Egyesület tagjainak. Egy új fesztivál megszervezésének egyik kardinális eleme a marketing. A Sommerfest szervezői komoly figyelmet fordítottak a rendezvény hirdetésére, hiszen a térségben eddig nem igen volt ilyen nagyszabású sváb fesztivál. A megyei önkormányzat segítségével meghívókat küldenek szinte az összes települési és nemzetiségi önkormányzatának, civilszervezetének és nemzetiségi iskolának. Ezen felül a szervezők kihasználják a helyi és megyei média valamint a különböző közösségi felületek adta lehetőségeket.

Összegzés

A turisztikai termékként megjelelő fesztiválok fontos szerepet töltenek be a sváb tradíciók és az örökségi értékek megőrzésében. A Dél-Dunántúlon számos olyan rendezvényt találunk, melyek kiemelt figyelmet biztosítanak egy-egy helyi termékre, ételkülönlegességre, mesterségre vagy hagyományra. A vizsgált fesztiválok jelentős turisztikai potenciállal rendelkeznek, melyet az évről évre gyarapodó látogatószám is igazol. A több éves múltra visszatekintő fesztiválok sikerességének elengedhetetlen eleme a megújulás, hiszen a tradíciók bemutatása mellett igazodnia kell az aktuális trendekhez, mind programkínálatban, mind pedig infrastruktúrában.

Irodalom

- Aubert A. (1993): *A magyarországi németek nemzeti ideológiája*. Budapest
- Aubert A. (2012): *Magyarország Idegenforgalma szakkönyv és atlasz*. Cartographia Tankönyvkiadó Kft, Pécs
- Aubert A., Horváth A., Jónás-Berki M., Szeidl K. (2016): Nemzetiségi gasztronómia szerepe a Dél-Dunántúl turizmusában. „*Turizmus és Innováció*” VIII. Nemzetközi Turizmus Konferencia 2016 Tanulmányok, 269-280. o.
- Becsei J. (2007): *Népességföldrajz*. Ipszilon Kiadó Kft, Békéscsaba
- Bellér B. (1981): *A magyarországi németek rövid története*. Magvető Kiadó, Budapest
- Csapó J., Matesz K. (2007): A kulturális turizmus jelentősége és szerepe napjaink idegenforgalmában. *Földrajzi értesítő*, 56/3-4. 291-301. o.
- Fata M. (1997): Von der Ansiedlung zur Auswanderung. Beitrag der sozialhistorischen Erforschung der Migration der Deutschen in Südosttransdanubien im 18. und 19. Jahrhundert In: Fata M. (Hrsg.) *Die Schwäbische Türkei, Lebensformen der Ethnien in Südwestungarn*. Sigmaringen. pp. 15-42.
- Fehér I. (1981): *A magyarországi németek útja a Volksbundtól a kitelepítések lezárásáig (1938-1950)*. Doktori értekezés. Pécs
- Fehér I. (1996): *A soknemzetiségű Baranya a 20. században*. Pro Pannonia Kiadó, Pécs
- Ginzer M., Kékesi Sz. (2010): A kulturális sokszínűség szerepe Nagynyárád és Palkonya turizmusában. In: Görcs N. L. – Pirisi G. (szerk.) *Tér – Talentum – Tanítványok II*. Publikon Kiadó, Pécs, 157-169. o.
- Horváth A., Jónás-Berki M., Szeidl K., Aubert A. (2016): Nemzetiségi gasztr fesztiválok a Dél-Dunántúlon – Stifolderától a Babfőző fesztiválig. *Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok*, I. évf. 1. szám, 33-45. o.
- Kundi V. (2014): *Fesztiválok jellemzői és jelentőségük napjaink turizmusában*. Széchenyi István Regionális és Gazdaságtudományi Doktori Iskola, Publikon Kiadó, Pécs-Győr

- Manherz K. (1998): *Die Ungarndeutschen - A magyarországi németek*. Budapest, Útmutató Kiadó
- Smith M. (2009): Fesztiválok és turizmus: lehetőségek és konfliktusok. *Turizmus Bulletin*, XIII. évf. 3. szám, 23-27. o.
- Szenyéri Z. (2002): *A Tolna és a Baranya megyei németek sorsa a betelepítéstől napjainkig*. Dombóvári Német Kisebbségi Önkormányzat, Dombóvár
- Szökőcs B. (2013): *Geresdlak*. Geresdlaki Német Önkormányzat. Molnár Nyomda, Pécs
- Tilkovszky L. (1997): *A német nemzetiség- magyar hazafiság (Tanulmányok a magyarországi németiség történetéből)*. JPTE TK Kiadó Irodája, Pécs
- Zátori A. 2016. A fesztiválturizmus elméleti aspektusai. In: Jászberényi M., Zátori A., Ásványi K. (szerk.) *Fesztiválturizmus*. Budapest, 15-33. o.
- Zielbauer Gy. (1990): *A magyarországi németiség nehéz évtizede 1945-1955*. Pannon Műhely Könyv-Lapkiadó Kft, Szombathely

Internetes források:

Baranya megye értéktára: <http://kincsesbaranya.hu/>

Dél-Dunántúl nemzetiségi sokszínűsége:

<http://ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/pecsnemzetiseg.pdf>

Donauschwaben in der Schwäbische Türkei:

<http://.genealogy.net/reg/ESE/dsbaran-d.html>

Geresdlaki kiállítások: <http://kiallitasok.geresdlak.hu/>

Geresdlaki Gőzgombóc fesztivál: <http://.gozgomboc.hu/>

KSH Népszámlálás (1870-1990):

http://library.hungaricana.hu/hu/collection/kozponti_statisztikai_hivatal_nepszamlalasi_digitalis_adattar/

KSH Népszámlálás 2011: http://.ksh.hu/nepszamlalas/reszletes_tablak

Interjúalanyok:

1. interjúalany: Geresdlak – polgármester
2. interjúalany: Geresdlak – Német Önkormányzati képviselő
3. interjúalany: Bonyhád – hagyományőrző egyesület vezetője
4. interjúalany: Mecseknádasd Szőlő- és Bortermelők Egyesület elnöke
5. interjúalany: Magyarországi Németek Országos Önkormányzat – Pécs regionális irodavezetője
6. interjúalany: Nagynyárád – helyi turisztikai vállalkozó